

Krzysztof Fedorowicz

Zapowiedź nowej doktryny wojennej Białorusi

Projekt nowej doktryny wojennej Białorusi, zaprezentowany 16 stycznia 2024 r., zawiera elementy strategii bezpieczeństwa państwa wynikające z postępujących procesów polityczno-militarnych w najbliższym otoczeniu Mińska. Definitywnie zrezygnowano z dążenia do neutralności i polityki wielobiegunowości na rzecz polityki konfrontacji i militarnego odstraszenia. Region Europy Środkowo-Wschodniej, a zwłaszcza Polska zdefiniowane zostały jako potencjalne źródło zagrożeń militarnych.

Doktryna wojenna Białorusi – stan obecny. Fundamentalnymi dokumentami państwa są koncepcje bezpieczeństwa narodowego oraz doktryna wojenna. Koncepcja bezpieczeństwa narodowego to zbiór poglądów na temat metod zapewnienia bezpieczeństwa społeczeństwa i państwa przed zagrożeniami zewnętrznymi i wewnętrznymi we wszystkich obszarach życia kraju. Natomiast doktryna wojenna jest oficjalnie przyjętym w danym państwie systemem poglądów na temat zapewnienia jej bezpieczeństwa militarnego.

Obecnie na Białorusi obowiązuje doktryna wojenna uchwalona przez parlament i zatwierdzona przez Alaksandra Łukaszenkę w lipcu 2016 r. Określa ona wojskowo-polityczne podstawy bezpieczeństwa, środki zapewnienia bezpieczeństwa wojskowego, główne kierunki rozwoju militarnego oraz tryb i warunki użycia siły zbrojnej w celu obrony kraju.

Dotychczas obowiązujący dokument zwraca uwagę na stopniowy wzrost intensywności i dynamiki procesów polityczno-militarnych zachodzących w najbliższym otoczeniu Białorusi. Próby zapewnienia przez poszczególne państwa (lub koalicje państw) swojego przywództwa w regionie Europy Środkowo-Wschodniej bez uwzględnienia interesów wszystkich uczestników stosunków regionalnych prowadzą, zdaniem strony białoruskiej, do naruszenia dotychczasowej równowagi sił i generują napięcia. Na tej podstawie za główne zewnętrzne zagrożenie militarne uznano ekspansję w regionie europejskim sojuszy wojskowo-politycznych, które nie obejmują Republiki Białorusi, rozbudowę ich infrastruktury wojskowej na terytoriach państw sąsiadujących, pojawienie się ognisk konfliktów zbrojnych i ich eskalacja z udziałem sił specjalnych, prywatnych kompanii wojskowych i nielegalnych grup zbrojnych na terytoriach państw sąsiadujących a także prowadzenie w pobliżu białoruskiej granicy, bez uprzedniego powiadomienia Mińska, ćwiczeń operacyjno-bojowych o charakterze ofensywnym.

Nowe czasy – nowa doktryna. W lutym 2021 r., czyli zaledwie pięć lat po przyjęciu doktryny wojennej Białorusi, Alaksandr Łukaszenka publicznie poinformował, że z uwagi na radykalne zmiany w regionie i na świecie nadszedł czas na aktualizację zakresu bezpieczeństwa narodowego ([„Komentarze IEŚ”, nr 886](#)). Wezwał do zmiany doktryny oraz dostosowania jej do aktualnych realiów geopolitycznych.

W wyniku podjętych prac 16 stycznia 2024 r. na posiedzeniu Rady Bezpieczeństwa Narodowego przedstawiony został projekt nowej doktryny wojennej Białorusi. Główne jej założenia zostały zaprezentowane przez ministra obrony narodowej Wiktora Chrenina. Dokument uwzględnia dokonujące się zmiany sytuacji wojskowo-politycznej i nowe zagrożenia militarne. Aktualizuje także charakter współczesnych konfliktów zbrojnych w celu opracowania odpowiednich środków reagowania. Określa źródła zagrożeń militarnych dla państwa, środki reagowania na nie oraz poglądy na temat użycia taktycznej broni nuklearnej. Ponadto koncentruje się na wdrażaniu działań mających na celu ochronę niepodległości, integralności terytorialnej i suwerenności Białorusi.

W ramach oceny rozwoju sytuacji militarno-politycznej jednoznacznie identyfikuje się źródła zagrożeń dla Białorusi. Są to Stany Zjednoczone, NATO, Polska i państwa bałtyckie. Art. 9 stanowi, że „agresywny charakter polityki wojskowej krajów zachodnich nie wynika wyłącznie z obronnej orientacji ich doktryn wojskowych, ale

z roszczeń do dominacji globalnej i regionalnej”. Z kolei art. 10 mówi o tym, że „NATO faktycznie działa jako instrument ekspansji i przyczynia się do ustanowienia amerykańskiej kontroli nad kontynentem europejskim”. Jednym z głównych źródeł zagrożeń jest Polska, a zwłaszcza jej bezprecedensowa militaryzacja (poprzez gromadzenie zasobów wojskowych i planowane podwojenie armii). W art. 13 zwraca się uwagę, iż „roszczenia Polski do przywództwa regionalnego oraz konfrontacyjna polityka krajów bałtyckich determinują tendencję do jawnej ingerencji z ich strony w wewnętrzne sprawy Republiki Białorusi”.

W zależności od stopnia eskalacji negatywne zjawiska w sferze bezpieczeństwa militarnego podzielono na ryzyka, wyzwania i zagrożenia. Podano opis każdego z tych stanów, co pozwala na dobór zestawu środków służących do ich lokalizacji i neutralizacji, adekwatnie do poziomu zagrożenia. Elementem dość wyraźnie akcentowanym jest znaczne poszerzenie listy zagrożeń i przesunięcie akcentu z zagrożeń zewnętrznych na zagrożenia wewnętrzne.

Projekt zaktualizowanej doktryny wojennej zmienia gradację konfliktów zbrojnych i dzieli je na międzypaństwowe i koalicyjne. Zrezygnowano z dotychczasowego podziału na konflikty regionalne, lokalne i inne. Zaproponowano nowe podejście, dzieląc konflikty na wewnętrzne i międzynarodowe. Uznano, że Białoruś może samodzielnie przeciwstawić się zagrożeniom w przypadku konfliktu międzynarodowego, zwłaszcza z krajami sąsiednimi. Działania o niskiej intensywności i incydenty zbrojne na granicach państwa nie zostały uznane za konflikt zbrojny, aczkolwiek konieczna jest w tej kwestii reakcja Białorusi, adekwatna do poziomu zagrożenia.

Duży nacisk położono na zapobieganie wybuchowi konfliktów zbrojnych. Ma się to odbywać poprzez budowanie systemu relacji, który ma powstrzymać procesy powstawania sprzeczności międzypaństwowych, utrzymując równowagę interesów narodowych Białorusi z interesami innych państw, które zapewniają stabilność i pokojowe współistnienie. Mińsk nie akceptuje postępującej ekspansji NATO i militaryzacji państw Europy Środkowo-Wschodniej. Dlatego rozmieszczenie przez Federację Rosyjską taktycznej broni nuklearnej na terytorium Białorusi traktuje się jako ważny element prewencyjnego odstraszenia potencjalnych przeciwników od rozpoczęcia zbrojnej agresji. Doktryna po raz pierwszy przewiduje możliwość zdecydowanej odpowiedzi na destruktcyjne działania cybernetyczne. Art. 60 stanowi, iż „w celu stłumienia lub zapobiegania szkodliwym informacjom i działaniom technicznym prowadzącym do zakłócenia stabilnego funkcjonowania obiektów infrastruktury krytycznej państwa, Białoruś użyje wszelkich sił i środków zarówno o charakterze niemilitarnym, jak i militarnym w celu obrony przed negatywnymi konsekwencjami tych działań”.

Doktryna wojenna opisuje obszary możliwego zaangażowania sił zbrojnych poza granicami kraju oraz kierunki ewentualnego ich użycia w ramach międzynarodowych misji pokojowych oraz zobowiązań sojuszniczych, biorąc pod uwagę doświadczenia nieudanego zamachu stanu w Kazachstanie w 2022 r.

Według ministra obrony Wiktora Chrenina kluczowym przesłaniem nowej doktryny jest to, że żaden naród nie jest uważany za wroga Białorusi, niezależnie od działań jego władz. W dokumencie nie wymienia się również konkretnych państw jako wrogów. Jednocześnie podkreśla się, że doktryna ma wyraźnie obronny charakter, a Białoruś gotowa jest budować stosunki ze wszystkimi bez wyjątku państwami świata w oparciu o wzajemne zaufanie i pokojowe współistnienie. Mińsk deklaruje gotowość do pełnienia roli platformy rozwiązywania konfliktów i rozpoczęcia globalnego dialogu na temat bezpieczeństwa. Doktryna zakłada, że Białoruś jest otwarta na współpracę w sferze wojskowej z dowolnymi państwami, w tym z państwami członkowskimi NATO, pod warunkiem zaprzestania przez nie agresywnej retoryki i działań wobec białoruskich władz.

Wnioski. Projekt nowej doktryny wojennej, która zostanie zatwierdzona przez Ogólnobiałoruskie Zgromadzenie Ludowe wiosną 2024 r., wpisuje się w całościową zmianę białoruskich priorytetów polityczno-militarnych, które zwłaszcza po 2020 r. jednoznacznie sytuują Mińsk jako część rosyjskiej przestrzeni geopolitycznej. Budowany z mozołem wizerunek Białorusi „neutralnej” i wielowektorowej legł w gruzach w 2022 r., w pierwszym dniu rosyjskiej agresji na Ukrainę. Białoruś jednoznacznie stała się najbliższym i najwierniejszym sojusznikiem Federacji Rosyjskiej, z którą łączy ją na chwilę obecną „nierozzerwalne więzi”.

Dokument jednoznacznie wskazuje państwa sąsiednie (Polska, państwa bałtyckie) oraz NATO jako największe zagrożenia. Tym samym region Europy Środkowo-Wschodniej nie stanowi już dla Białorusi alternatywy, a coraz bardziej nieprzyjazną strefę napięć, generującą możliwe konflikty. Sama Białoruś przedstawia się jako państwo pokojowe i nastawione na współpracę. Jednak w optyce białoruskiej to świat wokół niej jest „zły i niebezpieczny”, co wymusza na niej reakcję obronną.

Tym samym w najbliższej przyszłości należy się spodziewać, iż strategiczne położenie Białorusi i jej status sojusznika Rosji będzie służyć przede wszystkim utrzymywaniu napięcia na wschodniej flance NATO i wschodniej granicy UE. Polska z kolei stanowić będzie najbliższe „dyżurne” terytorium nieprzyjazne, gdzie w pierwszej kolejności będzie dochodzić do incydentów i konfrontacji między dwoma globalnymi blokami polityczno-militarnymi.